

Leksykon wsi Gminy Dobromierz

Celów. Fragment mapy topograficznej z 1938 roku. Ze zbiorów własnych autora

Celów

Jedną z najmniejszych miejscowości powiatu świdnickiego, składającą się z zaledwie kilku domostw, jest wieś Celów. Położona jest przy drodze z Kłaczyny do Wiadrowa, w północno-zachodniej części powiatu. Założono ją stosunkowo późno, bowiem dopiero w II połowie XIV wieku. Pierwsza wzmianka o tej wsi przypada na 1373 rok, kiedy to wymieniono ją jako "Preilingsdorf". Przypuszczać należy, że wieś ta została założona przez zasadźcę o imieniu Preiling bądź "Breiling", o czym świadczy jej pierwotna niemiecka nazwa ("Preilingsdorf" = "wieś Preilinga"). Nie wykluczone, że wieś ta była dużym folwarkiem, a może nawet allodium rycerskim w okresie średniowiecza, bowiem późniejsze źródła wspominają na jej terenie mały zameczek o typowo obronnym charakterze.

Wieś z pewnością powstała na obszarze leśnym, a jej mieszkańcy od samego początku jej istnienia przypisani zostali niejako do pracy w majątku rycerskim. Pierwszymi znanymi ze źródeł właścicielami wsi Celów byli członkowie rodziny von Schaffgotsch. We wspomnianym 1373 roku Agathe, żona Friedricha von Schaffgotscha, zrezygnowała z połowy swego majątku w Celowie na rzecz klasztoru benedyktynek w Strzegomiu. W 1386 roku właścicielem folwarku w Celowie był Heinrich von Regenstern, który wspomnianym zakonnicom ze Strzegomia sprzedał część czynszów ze swego majątku. W tym samym roku sprzedał on swe dobra w Celowie Stefanowi von Gleserdorfowi, jednakże wkrótce musiał je odkupić, skoro w 1387 roku zapisał tamtejszy folwark swej żonie Katharinie "jako uposażenie wdowie". Wydaje się, że na początku XV wieku tutejsze dobra znalazły się na pewien czas w rękach mieszczańskich, bowiem w 1401 roku jako właściciela wsi wspomina się Jorge Bertholda, który był mieszczaninem bolkowskim. Nie znamy pełnego wykazu właścicieli wsi z wczesnego okresu nowożytnego. W początkach XVII wieku wieś należała ponownie do rodziny von Schaffgotsch. W 1668 roku jako dziedzic majątku wymieniany jest Melchior von Schweinitz, zwany Schlegel, który był też właścicielem pobliskiej Kłaczyny. W II połowie XVIII wieku wieś należała do George Sigmunda von Raussendorfa, zaś w 1785 roku - do hrabiego von Schweinitza und Krain. W tym samym czasie składała się z pałacu, folwarku, 10 zagrodników, 2 chałupników.

Łącznie mieszkało tu 88 ludzi. W 1845 roku wieś Celów liczyła 14 domów oraz 93 mieszkańców, w większości wyznania ewangelickiego. Ewangelicy podlegali pod parafię w Roztoce, zaś katolicy należeli do parafii w Wiadrowie.

Na tutejszym folwarku należącym do hrabiego H. E. F. von Schweinitza zajmowano się głównie hodowlą merynosów. W tej małej wiosce mieszkało również 3 rzemieślników, lecz nie wiemy, jakiego rodzaju zajęcia prowadzili. Wieś wchodziła w tym czasie w skład kompleksu dóbr rodziny von Schweinitz und Krain, którego najważniejszymi majątkami były Kłaczyna i Jugowa. W 1876 roku właścicielem Celowa był Friedrich hrabia von Schweinitz und Krain. Tutejszy majątek miał wielkość 125 ha (z czego 75 ha pokrywały lasy) i przynosił 627 talarów rocznego zysku. Pola należące do Celowa nadawały się szczególnie pod uprawę koniczyny, pszenicy i buraków cukrowych. W spisach majątków ziemskich na Śląsku Celów traktowany był od końca XIX wieku jako część dóbr rycerskich Kłaczyny, a zatem jako podporządkowany folwark.

Inspektorem majątku Celów był do 1945 roku Karl hrabia von Schweinitz und Krain, Freiherr von Kauder. W latach dwudziestych XX wieku liczba ludności zmalała do 60. W owym czasie we wsi mieszkało 4 rolników i 2 chałupników, oprócz tego kowal. Istniała tu gospoda i punkt pocztowy. Interesujące jest, że przy leśnej drodze z Celowa do Bolkowa przedwojenni mieszkańcy wsi pokazywali miejsce, które nazywano "cmentarzem". W miejscu tym według podań ludowych miano pochować we wspólnych mogiłach mieszkańców dwóch wiosek istniejących niegdyś w tej okolicy, którzy zginęli w wyniku zarazy. Prawdopodobnie w opowieści tej kryje się ziarno prawdy i odnosi się ona do zniszczeń wszystkich okolicznych wiosek w okresie wojny trzydziestoletniej (1618-1648). Do 1933 roku Celów posiadał własną administrację gminną. W okresie III Rzeszy stracił swą niezależność i włączony został do Kłaczyny. Również dzieci z Celowa musiały udawać się tam na naukę. W okresie narodowego-socjalizmu Celów cieszył się wielką popularnością jako miejscowość turystyczna; za szczególną atrakcję uważano w owym czasie piesze spacerunki po okolicznych lasach. Obecnie ta leżąca na uboczu wieś robi wrażenie sennej i zapomnianej.

Tomasz Niesiecki